

MAGYAR ÖKOLÓGUSOK TUDOMÁNYOS EGYESÜLETE
MBT KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI SZAKOSZTÁLY
MBT ÖKOLÓGIAI SZAKOSZTÁLY

TARTALOM

Egyesületi hírek	1
Rendezvények	4
Rendezvénynaptár	5
Események	6
Szemle	8

EGYESÜLETI HÍREK

MÖTE Közgyűlés 2010

2010. október 29-én lezajlott az Egyesület éves közgyűlése. Az elmúlt évek „eseménydúsabb” találkozóinak után ebben az évben a pénzügyi beszámoló mellett csak néhány aktuális téma került fel, többek között a BES-pályázat felhasználásáról, kiadványok támogatásáról, a tavaszi Szünzoológiai Szimpóziumról hangzott el beszámoló. Az elnöki beszámolóban elhangzott, hogy az elnökség megalapította az Ökológiai Közlemények folyóiratot, melynek első főszerkesztője Tóthmérész Béla. Szó volt arról is, hogy az Egyesület taglétszáma egyelőre csak szerényen emelkedik, jelenlegi tagjaink száma 96.

2010-ben először származott bevétel az Adó 1% felajánlásból, amely mintegy 34 000 Ft. A következő év tervei között szerepel a Kvantitatív Ökológiai Szimpózium, melynek házigazdája ez alkalommal a Szegedi Tudományegyetem lesz. (A konferencia részletei a Rendezvények rovatban olvashatók).

Beszámoló a 4. Szünzoológiai Szimpóziumról

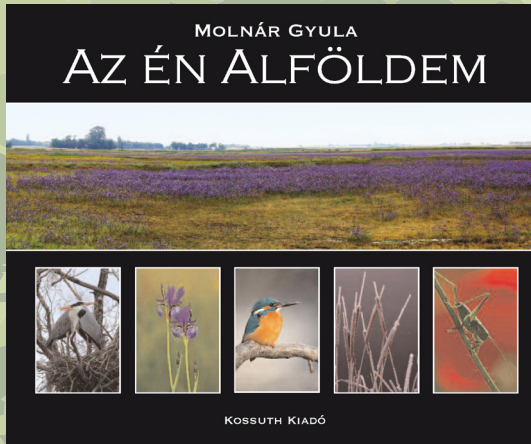
A MÖTE szervezésében 2010. április 9-én zajlott le a 4. Szünzoológiai Szimpózium Budapesten, a Magyar Természettudományi Múzeumban. A jelentkezők száma elmaradt a korábbi rendezvényekétől (és így a szervezők előzetes várakozásától is), ezért a konferencia programját sikerült egy nap alatt lebonyolítani. A regisztrált résztvevők száma 34 fő volt, de akadtak olyan érdeklődők is, akik előzetes jelentkezés nélkül látogatták meg a rendezvényt, így összesen több mint 40 résztvevője volt a szimpóziumnak. A plenáris előadások középpontjában a biológiai invázió témaköre állt. Először Dr. Lövei Gábor beszélt a biológiai inváziók általános ökológiai és evolúciós jellemzőiről, az elmondottak illusztrálására néhány új-zélandi példát ismertetett. A későbbiekben Dr. Erőss Tibor előadását hallhattuk, aki az édesvizekben zajló biológiai inváziók folyamatát mutatta be, jó néhány hazai és külföldi esettanulmányt felvillantva. A szimpózium többi 11 előadása és a 10 poszter nem, vagy csak lazán kötődött az invázió témájához. Leginkább az urbanizáció, az agrárökológia, a populációökológia és a klímaváltozás területéről láthattunk, hallhattunk prezentációkat. A színvonalas program megkoronázásaként este „Nagy gondolatok az ökológiában” címmel folyt vitaest, melyben az ökoszisztéma szolgáltatások új paradigmáját, a diverzitás „mítoszát” és a filogenetikai kontroll használatának szükségességét tárgyalták meg a résztvevők. Vitaindítót mondott Dr. Lövei Gábor, provokátor Dr. Rózsa Lajos és Dr. Tóthmérész Béla volt, a vitát Dr. Körmöczi László moderálta. A szervezők ökológiai elkötelezettségéhez híven a szünetekben méltányos kereskedelemről származó, ökológiai természetű kávét és teát fogyaszthattak a résztvevők.

Kőrösi Ádám

MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoport

korozott@gmail.com

Az én Alföldem

2010. novemberében jelent meg a Kossuth Kiadó gondozásában Molnár Gyula tagtársunk könyve Az én Alföldem címmel.

A 200 oldalas, 310 természetfotóval illusztrált kötet tematikus keresztmetszet a Dél-Alföld élővilágáról, tájairól, természeti szépségeiről, s egyben a szerző életművéről is. Molnár Gyula 40 éve járja a Dél-Alföld még természetközelinek mondható élőhelyeit, és maga is közreműködött abban, hogy több kisebb-nagyobb terület védett legyen, amelyek ma nemzeti parkok részeit képezik. Az ismeretterjesztő és nem hosszú szöveg magyar, a végén angol és német összefoglalóval. A könyv reprezentatív album, mely szépen mutatja be Alföldünk természeti értékeit, s nem csak szakemberek számára nyújt élményt, de minden olvasójában erősíti a természet iránti vonzalmat.

Az egyes fejezetek az Alföld jellegzetes tájain vezetnek végig: A szikesek világa; Nádasok rejtékén - Halastavak útjain; „Ha a rónák végtelenjét látom” – utolsó pusztáink dicsérete; Láprétek rejtélyes virágai; A Tisza parti füzesek csöndje; Homoki erdők viharvert fái; A tél szépségei a síkságon

Közlemények a hálón

Mint minden információforrás esetében, így a tudományos közlemények világában is az elektronikus megjelenés fokozódó térnyerése figyelhető meg, a világhálón való elérhetőség jelentősen növeli az olvasottságot. A Tiscia szerkesztőségnek eltökélt szándéka, hogy folyóiratunk és a hozzá tartozó monográfiák nagyobb nyilvánosságra kerüljenek. Az utóbbi évtizedek termését már elektronikus formában állítottuk elő, de a korai kötetek digitalizálása időigényes feladat. Elektronikus megjelenésünk mérföldkövéhez érkeztünk, hiszen a Tiscia monograph series nyolc kötete már olvasható interneten is, s a folyóirat eddig megjelent köteteinek többsége is elérhető.

A médium címe: <http://expbio.bio.u-szeged.hu/ecology/tiscia/index.html>

RENDEZVÉNYEK

*A MÖTE részvételével
szerveződő
rendezvények*

KÖSzi 2011

A soron következő Kvantitatív Ökológiai Szimpóziumot Szegeden rendezi a MÖTE 2011. április 7-én és 8-án. A szimpóziummal kapcsolatos részletek a szimpózium honlapjáról elérhetők.
<http://www.ecology.hu/koszi2011/>

11th EMAPi

International Conference on the Ecology and Management of Alien Plant Invasions
2011. augusztus 30 – szeptember 3. Szombathely
<http://www.emapi2011.org/>

Jelentkezés: 2011 január végétől. A MÖTE tagjainak a részvételi díj kedvezményes, ezért a jelentkezéssel párhuzamosan keressék meg e-mailben Botta-Dukát Zoltánt (bdz@botanika.hu)

Fő téma: Híd az elméleti tudás és a kezelési gyakorlat között

RENDEZVÉNYNAPTÁR

*További
szupraindividuális
események*

IAVS: EVS 20th workshop

2011. április 6-9. Róma [http://www.iavs.org/ MeetingFuture.aspx](http://www.iavs.org/MeetingFuture.aspx)

Fő témák: a hideg mérsékelt öv növényzete, és az European Vegetation Survey alapításának 20. évfordulója alkalmából az eredeti célok újragondolása: vegetáció felmérés, adatelemzés és információs rendszerek, alkalmazások.

MaViGe VIII.

Makroszkopikus Vízi Gerinctelenek Kutatási Konferencia

2011. április 14-16. Jósvafő http://www.mavige.hu/02_konferencia.html

Jelentkezési határidő: 2010. december 20.

ECEM2011

European Conference on Ecological Modelling

Riva del Garda, Italy, 30 May - 2 June 2011

<http://www.cosbi.eu/ecem2011/index.htm>

54. IAVS Szimpózium

2011. június 20-26. Lyon, Franciaország <http://iavs2011.univ-lyon1.fr/en>

Témája: A vizek és vízpartok növényzete: mintázatok, folyamatok és veszélyeztetettség.

12th European Ecological Federation Congress (korábban Eureco)

Ávila, Spain, 25-29 Sept 2011

<http://www.eefcongress2011.eu>

ESEMÉNYEK

Elhunyt Priszter Szaniszló

Életének 94. évében, 2011. január elején elhunyt Priszter Szaniszló, a biológiai tudományok doktora, az ELTE Fűvészkert nyugalmazott igazgatója. Első jelentős műve a II. világháború utáni romos Buda ruderáliáinak tanulmányozásából született *Amaranthus* monográfia, amellyel már akkor elkötelezi magát a növényi invázió kutatása mellett, amikor ez a ma divatos kutatási terület még periferikusnak számított. Florisztikai, rendszertani, botanika történeti kutatásai mellett kiemelkedők több évtizedes, sajnos máig publikálatlan fenológiai megfigyelései. Ezeket ugyanaz a pontosság jellemzi, mint az általa összeállított segédkönyveket, szótárakat például „A növényiszervtan terminológiája” című magyar-német-latin szakszótárt, a „Növényneveink” című könyvet vagy „A magyar flóra rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve” általa összeállított mutatóit.

MŰSZI Szenétén

2010. szeptember 1-5 között Erdélyben került megrendezésére a 3. Kárpát-medencei Műrmekológus Szimpózium a Babeş-Bolyai Tudományegyetem szervezésében. A rendezvény színhelyéül a Gyergyói-medencében található Szenétén lévő Apáthy István Egyesület kutatóháza szolgált.

Fotó: Lőrinczi Gábor

A családi hangvételű összejövetel 30 fő - hangyászok és tiszteletbeli hangyászok - részvételével zajlott, a két előadási napon 11 előadást hallgattunk meg két szekció (Hangyaközösségek szerkezete: fenológia és folyamat, ill. Hangyapopulációk) keretében. Emellett megnéztük a környék nevezetességeit, többek között a vaslábi tőzeglápot és a kb. 3800 fészkes *Formica execta* szuperkolóniát is.

A kerekasztal-beszélgetések fő témáját a közösségi ökológia kárpát-medencei lehetőségei és távlati adták, és egyik este érdekes előadást hallgattunk a liszenkoizmusról is.

Lőrinczi Gábor
SZTE Ökológiai Tanszék

Magyar Pókásztalálkozó

Dr. Zólyomi Bálintné Barna Piroska-emlékdíj

Természetvédelmi Közlemények

Immáron a 11. Magyar Pókásztalálkozóra került sor 2010. szeptember 24-26 között Tokajban, melyet Dudás György (BNP) és Szalkovszki Ottó (DE) szervezett. A tizenegy év óta minden évben megrendezett találkozón folyamatosan bővül a résztvevők létszáma, a legutóbbi alkalommal már mintegy 40 fő gyűlt össze, köztük erdélyi és délvidéki arachnológusok is. A szakmai programot 9 előadás és néhány poszter jelentette, amit egy tokaj-hegyi gyűjtés és egy bodrogközi kenutúra egészített ki.

Samu Ferenc

Az MTA Biológiai Tudományok Osztályán 2011. január 11-én adták át Dr. Zólyomi Bálintné Barna Piroska Alapítvány által létrehozott emlékdíjat, melyet a növénycönológia, ökológia, palynológia, florisztika, növényföldrajz és természetvédelem tudományterületein dolgozó 35 év alatti kutatók kaphatják. E díjat most Bátori Zoltán, Csathó András István, Dancza István, Jakab Gusztáv, Pál Róbert és Sramkó Gábor kapták. Gratulálunk mindannyiuknak.

A Természetvédelmi Közlemények 15-ös száma online teljes szöveggel hozzáférhető a folyóirat honlapján: <http://www.mbtktv.mtesz.hu/teljesszoveg.html>

A kötet a 2008-as V. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia 48 cikkét tartalmazza, mintegy 500 oldalon.

Evolúciós versenyfutás az utódokért

Az evolúció modellezését és jobb megértését is elősegíthetik azok a kutatások, amelyeket az **MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoportja** a kakukkok és más madárfajok együttélésével kapcsolatban végez. A csoport egyik tagjának, Moskát Csaba tudományos tanácsadónak a témáról szóló dolgozatára a közelmúltban a The New York Times is hivatkozott egy cikkben.

(2010. június elsején:

<http://opinionator.blogs.nytimes.com/2010/06/01/cuckoo-cuckoo/?partner=rss&e> szerk.)

Költésparazitizmus – a tudósok így nevezik azt a laikusok által is ismert jelenséget, amikor a kakukk saját tojásait idegen madárfajok fészkebe csempészi, hogy azokkal költesse ki és neveltesse fel fiókáit. Bár az állatvilágban nem a hazai erdőkben is gyakran hallható kakukk az egyetlen költésparazita, ez az a madárfaj, amelyről azt tartják a szakemberek: mestere annak, hogy tojásai számára a lehető legjobb helyet és nevelőszülőket válassza. - A költésparaziták, illetve a fészükben kakukkfiókát nevelő, úgynevezett gazdamadarak között folyamatos versenyfutás zajlik, amelynek lényege, hogy melyikük tudja megtéveszteni a másikat és így előnyre szert tenni ebben a közös evolúciós párviadalban – hangsúlyozta az mta.hu-nak nyilatkozva Moskát Csaba, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Természettudományi Múzeum Állatökológiai Kutatócsoportjának tagja.

A teljes cikk az MTA honlapján olvasható

http://mta.hu/tudomany_hirei/evolucios-versenyfutasi-utodokert-100521/?style=normal

forrás: mta.hu

Orci Kirill Márk, a Magyar Tudományos Akadémia-Magyar Természettudományi Múzeum Állatökológiai Kutatócsoportjának kutatója és munkatársai egy új kriptikus szöcskefajt fedeztek fel hang alapján a székelyföldi Hargitán. A faj ciripelése annyira eltér nemcsak a közeli rokon fajokétól, hanem a tarsza (*Isophya*) nemzetség összes többi képviselőjétől is, hogy az első véletlenül előkerült példányok vizsgálatakor a kutatók azt gondolták, hogy csak néhány rendellenes szöcskével van dolguk.

Teljes cikk megtalálható az origo-n

<http://www.origo.hu/tudomany/20101215-ciripelese-alapjan-fedeztek-fel-egy-uj-szocskefajt-magyar-kutatok-a.html>

forrás: www.origo.hu

Ismét új faj került elő a Kárpát-medencében

Az „Év vadvirága”

Foto: Margóczy Katalin

A MÖTE Hírlevelet Kiadja
a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete
(6726 Szeged, Közép fasor 52.,
levelezési cím: 6701 Szeged, Pf. 51,
<http://www.ecology.hu>).

ISSN 1787-6893 HU

Főszerkesztő: Körmőczy László

(MÖTE elnök, e-mail: kormoczy@bio.u-szeged.hu).

A MÖTÉ-vel és a hazai ökológiai közélettel kapcsolatos híreket, rendezvény ismertetéseket, könyvszemléket, rövidebb-hosszabb tanulmányokat e-mail mellékletként a főszerkesztőnek kérjük eljuttatni.

Minden beérkezett kéziratot stilisztikai és szakmai szempontból lektoráltatunk.

A kéziratok megjelenéséről a főszerkesztő dönt.

A Hírlevéllel kapcsolatos észrevételeiket a főszerkesztőnek címezzék.

Grafika: ZéPé

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület az „Év madarát”, a Nyugat-magyarországi Egyetem pedig az „Év fáját” választja meg minden évben. E mozgalmak nyomán a honi botanikusok 2011-től megválasztják az „Év vadvirágát”. A kezdeményezés célja, hogy évről-évre ráirányítsa a figyelmet egy látványos és veszélyeztetett vadon élő virágos növényünkre.

A magánkezdeményű ötletet követő internetes vita, majd szavazás eredményeként 2011-ben, a *leánykörtve* (*Pulsatilla grandis*) esett a választás. A remények szerint a következő évtől már egy szakmai intézmény vagy szervezet irányításával folytatódik és válhat hagyományteremtő mozgalommá ez a természetszeretetre, természetvédelemre nevelő kezdeményezés.

A kora tavasszal virító leánykörtve megkapó szépségű növény, melyet sokan ismernek, szeretnek. A kékesibolya különböző árnyalataiban játszó feltűnően nagy virágok a még szalmasárga, látszólag élettelen gyepekben mindenkinek felejthetetlen látványt nyújtanak. Ez a bársonyosan szőrös vadvirág ma még hazánk jelentős részén elterjedt. Egyes előfordulási helyei kirándulók és fotósok tavaszi zarándokhelyévé váltak. Sokan óvják, ugyanakkor sajnos állományai – különösen települések közvetlen közelségében – fogyatkozóban vannak vagy akár már el is tűntek számos veszélyeztető tényező miatt.

Körtve szavunk ótörök eredetű, az elfogadott magyarázat szerint a „kört”, azaz kék szóból ered. A nemzetség tudományos neve – *Pulsatilla* – a harang alakú virágokra utal (*pulsare* = rázni, harangozni); a leánykörtve pedig tudományos fajnevét – *grandis* – feltűnően nagy virágai után kapta.

Számos népi elnevezése – lókörtve, kikirics, kükörics, tikdöglesztő, alamuszvirág, kokasharang, varjúkikerics – arra utal, hogy a magyar nép egyik régtől fogva jól ismert vadvirága. A növény minden része mérgező, de a népi gyógyászat egykor felhasználta: a virágából és leveleiből készült teát asztmás görcsök és fejfájás csillapítására, valamint vesebetegségek, köszvény, csúsz gyógyítására is alkalmazták. Egy 16. századi kódex tanúsága szerint juhok himlőjét gyógyították vele és festéket készítettek belőle.

Hazánkban a leánykörtve mellett további 4 körtvefaj – a tátogó, a magyar, a fekete és a Zimmermann-körtve – fordul elő. Mindegyik védett növény. A leánykörtve természetvédelmi értéke 10 000 Ft.

Az „Év vadvirága” kezdeményezés sikerének záloga az összefogás és tenni akarás. Botanikusok és nem szakmabeliek, hivatásos és amatőr természetvédők, pedagógusok és diákok egyaránt sokat tehetnek az év vadvirágáért. A leánykörtve, többi honos vadvirágunkkal együtt a nemzeti vagyon része, megóvása közös érdek és közös feladat.

(Farkas Sándor – Molnár V. Attila)